

KRAJŠI DELOVNI ČAS

Slovenska zakonodaja ureja dve obliki delovnega razmerja s krajšim delovnim časom. Ena oblika je sklenitev pogodbe s krajšim delovni časom, na podlagi soglasja volj delavca in delodajalca, drugo obliko krajšega delovnega časa pa urejajo posebni zakoni, ki določajo pravico delavca, da dela krajši delovni čas, bodisi zaradi invalidnosti, zdravstvenih razlogov ali starševstva.

Zakon o delovnih razmerjih, ZDR-1, ki velja od aprila 2013 dalje omogoča, da delodajalec in delavec, v kolikor se tako dogovorita, skleneta pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom. Skrajšan oz. krajši delovni čas določa 65. člen ZDR-1. Ta določa, da se pogodba o zaposlitvi lahko sklene tudi za delovni čas, ki je krajši od polnega delovnega časa, ki velja pri delodajalcu. Delodajalci si velikokrat razlagajo, da skrajšan delovni čas pomeni sklenitev delovnega razmerja za minimalno 20 ur, vendar zakon ne določa minimalnega št. ur delovnega časa, ki bi bil zahtevan za sklenitev delovnega razmerja in posledično za vključitev v socialna zavarovanja. To pomeni, da je možno skleniti pogodbo o zaposlitvi od 1 ure do 40 ur tedensko. Skladno z 66. členom ZDR-1 lahko delavec sklene pogodbo o zaposlitvi za krajši delovni čas z več delodajalci in tako doseže polni delovni čas, določen z zakonom. Opravljanje drugega dela poleg že sklenjene pogodbe o zaposlitvi za krajši delovni čas, je dovoljeno brez soglasja delodajalca, s katerim ima delavec že sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za krajši delovni čas. Soglasje delodajalca je obvezno le v primeru sklenitve nove pogodbe o zaposlitvi za krajši delovni čas ali opravljanje dela na drugi pravni podlagi, ki je konkurenčna dejavnosti delodajalca, s katerim ima delavec sklenjeno pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom.

Pravice in obveznosti pri zaposlitvi za krajši delovni čas

Pravice in obveznosti pri zaposlitvi za krajši delovni čas so določene v 67. členu ZDR-1. Delavec, ki je sklenil pogodbo o zaposlitvi za krajši delovni čas, ima pogodbene in druge pravice in obveznosti iz delovnega razmerja kot delavec, ki dela polni delovni čas in jih uveljavlja sorazmerno času, za katerega je sklenil delovno razmerje, razen tistih, za katere zakon določa drugače.

Pravice, ki jih delavec uveljavlja sorazmerno, odvisno od dolžine delovnega časa so naslednje:

- regres za letni dopust:

delavec je upravičen do regresa sorazmerno delovnemu času, za katerega je sklenil pogodbo o zaposlitvi.

- odmor med dnevnim delovnim časom in malica:

delavec, ki dela krajši delovni čas, vendar najmanj štiri ure na dan, ima pravico do odmora med dnevnim delovnim časom v sorazmerju s časom, prebitim na delu in je upravičen do povračila stroškov prehrane. Delavci ki delajo manj kot 4 ure dnevno pa niso upravičeni do odmora med delovnim časom in ne do povračila stroškov prehrane.

Pravice, ki jih delavec s krajšim delovnim časom uveljavlja v enakem obsegu kot pri polnem delovnem času so naslednje:

- letni dopust:

delavec, ki dela krajši delovni čas in ima tedensko razporeditev delovnega časa takšno, da dela enako število dni v tednu kot če bi bil zaposlen s polnim delovnim časom, ima popolnoma enako število dni dopusta kot če bi delal polni delovni čas. Delavec ima pravico do letnega dopusta v posameznem koledarskem letu, ki ne more biti krajši kot štiri tedne.

- povračilo stroškov za prevoz na delo:

V kolikor delavec dela enako število dni na teden, kot bi delal v primeru polnega delovnega časa in je razlika le v številu ur, ki jih dnevno opravi je upravičen do povračila stroškov prevoza na delo v celoti. (npr. izplačilo mesečne vozovnice). V primeru, da pride delavec na delo manj kot petkrat tedensko, pa delodajalec izplača višino dnevne povratne vozovnice oz. kar je ugodneje za delodajalca.

Pri sklepanju pogodbe o zaposlitvi za krajši delovni čas je potrebno, da se delavec in delodajalec sporazumeta o delovnem času, o načinu izrabe letnega dopusta in o drugih odsotnostih z dela. Delodajalec delavcu, ki dela krajši delovni čas, ne sme naložiti dela preko dogovorjenega delovnega časa (nadurno delo), če v pogodbi o zaposlitvi ni drugače dogovorjeno. To lahko stori le v primerih, ko gre za dodatno delo v primerih naravne ali druge nesreče po 145. členu ZDR-1. Delodajalci, pri katerih je delavec zaposlen s krajšim delovnim časom, so dolžni delavcu zagotoviti sočasno izrabo letnega dopusta in drugih odsotnosti z dela, razen če bi jim to povzročilo škodo.

Prav tako ima delavec, ki dela krajši delovni čas v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, predpisi o zdravstvenem zavarovanju ali predpisi o starševskem dopustu, pravice iz socialnega zavarovanja, kot če bi delal polni delovni čas. Pravico pa ima tudi do plačila za delo po dejanski delovni obveznosti ter druge pravice in obveznosti iz delovnega razmerja, kot delavec, ki dela polni delovni čas, če z zakonom ni drugače določeno.

Krajši delovni čas se šteje v pokojninsko dobo in sicer v obsegu ur, ki jih delavec opravi na letni ravni. (npr. delavec, ki dela 10 ur na teden ima v koledarskem letu priznanih le 3 mesece pokojninske dobe, če pa dela 20 ur tedensko, pa 6 mesecev pokojninske dobe). Na podlagi določil 3. odstavka 25. člena ZPIZ-2 pa se lahko oseba v

delovnem razmerju s krajšim delovnim časom vključi v obvezno zavarovanje za razliko do polnega delovnega časa in se mu v tem primeru šteje zavarovalna doba v polnem trajanju.

Zakonodaja obravnava tudi **posebne primere opravljanja skrajšanega delovnega časa**. Le ti nastopijo, ko posebni zakoni določajo pravico delavca, da dela s krajšim delovnim časom, bodisi zaradi invalidnosti, zdravstvenih razlogov ali starševstva. Pravica do dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva je opredeljena v Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1) kot posebna, samostojna pravica iz starševskega zavarovanja. Delodajalci se morajo v takih primerih razumno prilagoditi posebnim okoliščinam zaposlenih.

Pripravila: Dolores Kovšca, ORA Krasa in Brkinov d.o.o.
svetovalka SPOT svetovanje Obalno-kraške regije

Viri:

- <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5944>
- <https://www.svetovanje.si/svetovanje/blogi/pravice-in-obveznosti-pri-zaposlitvi-za-krajši-delovni-cas-od-polnega-5c000ac82114e072900a6754>
- Krajši delovni čas, magistrsko delo, Helena Polič Kosi, Maribor 2016
<https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=61267>